

Egy nyitott oldalon mennyi minden Ferdinandy György: *Fekete karácsony*, Magyar Napló Kiadó, 2016.

Vegyünk egy családi fotót. Polgári jólétet tükröző, apró villák. Kislányok mennek a gyerekzsúrra, fiúcskák követik őket, rövidnadrágban. Hirtelen nagy, rozsdás olló vágja ketté az idillt. Ez az olló a történelem. Ha valaki, hát Ferdinandy György tudja, mit jelent, amikor a kislány lepottyan az asztal – a történelem – egyik, a fiúcska az 1956 utáni kor másik felére, az asztalnak és a Földnek is a túloldalára. „Asztal vagyok. Azért vagyok az, mert bridzsezünk” (*Asztal vagyok*) – Ferdinandy *Fekete karácsony* című kötetének emlékezetes szöveghelye ez. A szerző a forradalomhoz kapcsolódó, főleg személyes és családját, barátait érintő emlékeit, történeteit idézi fel. A rövidnadrágos gyerekzsúr a budai Hegyvidéken játszódik (*A pirossapkás lány*), innen rugaszkodik neki vagy hetven év történelmének.

A történelmen kívüli ember – talán ezt a jelzőt agathatnánk az egyik, már-már elbeszélés terjedelmű írás főszereplője, Yuri nyakába (*Mágneses erővonalak*). A szerzőt megjelenítő, mégis fiktív figura – foglalkozását tekintve – kalauz a Beszkártnál; így kezdi meg végre egyetemi tanulmányait – több év kényszerű kiesés után. Erre kitör valami forradalom. Na nem és nem! Yuri mérges, perelne a világtörténelemmel. Ő csak tanulni akar. Mosolyognánk, és azt mondanánk, hogy lám, ő ki akar vonulni ebből a történetből, nem is az ő históriája 1956.

Napjaink történelemszemlélete viszont éppen most kezd felfedezni, milyen komoly jelentősége van az egyes emberek visszaemlékezéseinek. A kötet értékes háttéranyag lehetne a kor történelmének bemutatására. A könyv utolsó lapjain megtekinthetjük a beszédkártyos egyenruháját amerikai katona stílusában viselő, sármos ifjú fotóját '56-ból. A fiú, aki nem akart forradalmat. De hát ő volt az, aki, túlélve a Kossuth téri mézszárlást, mégiscsak fölemelt a földről egy tárcsás géppisztolyt.

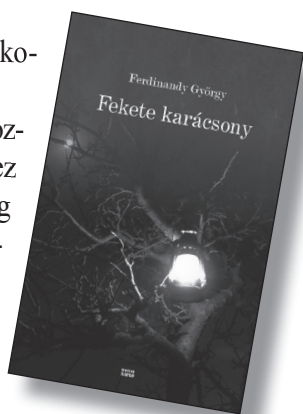
A másik fiú pedig csak kereste, lélekszakadva, régi szerelmét, mikor meglátta, hogy füstölgő lyuk tátong a lány szobája helyén (*A koronaőr lánya*). Kereste a harcok színhelyén, kutatta a sebtében, Budapest parkjaiban ásott, jeltelen tömegsírok között. Csakhogy itt is közbevágot a szörnyű, rozsdás olló. A fiúnak menekülnie kellett. Ám szakadatlanul folytatta a keresést, amikor, közel hatvan év után, ismét Budapestre

költözött. Kaputelefonokat nyomkodott, tovább kutatta kedvesét.

Ferdinandy hol a fikció felé elmozduló, hol inkább naplójegyzetekhez hasonló novellákban teremti meg – laza kompozicionális egységet alkotó – írásai sajátos, feszült hangulatát. Központi problémája, az egyik legalábbis mindenképpen, az identitás. Beszkártos kalauz, aki „aranyzajaként” szól oda az egyetemistáknak a tüntetésen, ugyanakkor ő maga is diák a kalauzos mimikri mögött (*Aranyszájú*). Apja párttagsági könyvét rejtegeti 1956–1957 fordulóján, az ausztriai menekültszálláson, egyike lévén a párt diktatúrája elől kiözönlőknek (*Apám arcvonásai*); függetlenség-pártiakkal barátkozik, bátorítva őket, Puerto Ricóban (*Addenda*), vagy mint egy másik – nem ebben a kötetben szereplő – írásában emlékezik rá: magyar ellenzékieket óv 1988-ban a túl lelkes fejesugrástól valami bizonytan, újabb gyarmati sorsba.

Történelmen kívüli ember? De hát éppen a történelem került kívül az emberen, és teremtett olyan, követhetetlen helyzeteket, amelyeknek valóban csak az lehet igaz krónikása, aki benne élt. Aki látta, hogyan mulattak a menekülthullámmal együtt átsodródott pesti nehézfiúk, és mi lett abból, ha összekerültek a Föld más szegénylegényeivel, a dominikaiakkal. Az irtózatos, mégis zárójelbe került tragédiát, a srácét, akinek négy testvére esett el Budapest utcáin, s aki aztán a menekülttáborban randalírozott, majd nem sokkal a forradalmi esztendő letelte előtt, Szenteste felakasztotta magát (*Fekete karácsony*).

Must a borra váró palackokban, Ferdinandy történetei fél évszázados érés, forrás után feszítik szét a próza kereteit. Markáns stílusjegyként segíti a súlyos történések átélését a szerző szellemessége, fanyar humora. Édesapja, aki egy otthonban, rokkantként éli át a szabadságharc heteit (még az előző „felfordulás” alkalmával a nyilasok „verték nyomorékká”), arról mesél, miképpen olvas, legalábbis próbál olvasni az oldalak forgatására alkalmatlan ujjakkal: „Yuri – mondta – gyere, tedd te is a kezemre a kezed. A nyelvemmel lapozok – mondta apa –, néha egy-egy kedves látogató forgatja nekem. De most már egyre ritkábban lapozok. Egy nyitott oldalon mennyi minden van, gyerekek” (*Mágneses erővonalak*). Főleg, ha nemcsak a könyv nyitott, hanem az olvasó is.

Udvardy Zoltán